

Національний
університет оборони
України

Силабус
навчальної дисципліни
“*АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОСОФІЇ ПРАВА*”

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий), PhD
Спеціальність	081 Право
Статус дисципліни	Реалізується в циклі “Дисципліни вільного вибору ад’юнкта”
Мова викладання	Українська
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS/90 год. (Л – 14 год., С – 14 год., Залік – 2 год.)
Курс/півріччя	2 курс
Лінк на дисципліну	Посилання на курс на платформі Moodle
Директор навчальної дисципліни 	ПРОХОРЕНКО МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри військового права та правоохоронної діяльності інституту стратегічних комунікацій. Контактні дані: тел. <i>роб.</i> 21-090 e-mail: militar-pravo@ukr.net кафедри правового забезпечення, ауд. 148 (навч. кор. №1)
Мета навчальної дисципліни:	Підготовка ад’юнктів, яка забезпечується через формування поглибленою фундаментальною теоретико-правовою підготовкою, прищеплення навичок системного, критичного та інноваційного філософсько-правового мислення, засвоєння парадигми раціоналізму та концепцій права.

<p>Компетентності, які набуваються під час засвоєння навчальної дисципліни:</p>	<p>ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.</p> <p>СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.</p> <p>СК02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.</p>
<p>Запланований результат:</p>	<p>РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.</p> <p>РН03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.</p> <p>РН04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів.</p> <p>РН06. Розуміти загальні принципи та методи юридичної науки, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері права та у викладацькій практиці.</p>
<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p>Навчальна дисципліна складається з тем.</p> <p>Тема 1. Предмет та система філософії права</p> <p>Предмет філософії права в контексті історії філософської думки. Функції і метод філософії права. Особливості теоретико-філософського з'ясування правової дійсності та різних аспектів правового регулювання військової діяльності.</p> <p>Головні засади (principium) правової системи. Розмежування філософії права та правової філософії та їх місце в системі правознавства.</p> <p>Розділи і структурні інститути філософії права як</p>

галузі правознавства. Філософія права як складова правової культури військового юриста. Логіка викладання філософії права як навчальної дисципліни.

Основне питання філософії права. Філософські концепції юридичного позитивізму і природного права. Історичні варіанти юридичного позитивізму. Основні історичні варіанти концепції природного права.

Актуальні питання філософії права та правової філософії. Розмежування світоглядних засад публічного та приватного права. Застосування принципів природного права та суддівська дискреція як питання правової філософії. Філософські засади морально-правового регулювання військової діяльності на прикладі інституту офіцерської честі.

Тема 2. Історіософія права

Поняття історіософії права та її складові. Взаємозв'язок історіософії права з іншими галузями та інститутами філософії права. Метод історіософії права. Історичний, соціокультурний та компаративний методи.

Історіософська парадигматика. Поняття філософської парадигми та її методологічні основи. Типологія культурно-історичних форм філософської парадигми права. Соціокультурні типи філософської парадигми. Особистісні, суспільні та корпоративні виміри парадигми права. Честь офіцера та Офіцерська Честь – складові морально-правової парадигми офіцерської корпорації.

Філософія історії права. Історична типологія права: цивілізаційний і формаційний підходи. Основні концепції походження держави. Причини виникнення держави та її історичні типи. Концепції походження права та його історична типологія. Діалектика закону та звичаю. Еволюція звичаєвого права на прикладі інститутів офіцерської честі європейських країн та США.

Історія філософії права. Античні витоки філософії права. Морально-правові регулятори у війську Стародавньої Греції та Риму. Типи релігійних парадигма права: іудейство, християнство, іслам. Морально-релігійні цінності та військові традиції. Філософія права нового часу. Формування нового типу військового менталітету у професійних регулярних арміях та флотах. Сучасні філософсько-праві концепції. Основні концепції військової етики та

моралі.

Тема 3. Правова онтологія

Предмет, система та основне питання онтології права. Специфіка онтологічної проблематики. Основні джерела онтології права.

Феноменологія права. Феномен та ноумен в праві. Предмет та основне питання феноменології права. Взаємозв'язок сутності, змісту та форми права. Феноменологічне визначення поняття, ознак та функцій права. Розмежування природного та і юридичного права. Діалектика об'єктивного права та суб'єктивних прав та свобод.

Взаємозв'язок юридичного, матеріального та ідеального змісту права. Онтологічна сутність основних феноменів права: норм права, правовідносин та правосвідомості.

Філософська теорія форм (джерел) права. Діалектика наукових (історичних), матеріальних та формальних джерел права. Філософсько-правові засади розмежування природно-правових та позитивно-правових джерел. Військове законодавство та військові звичаї.

Філософська систематика права. Поняття та предмет правової систематики. Основне питання правової систематики і специфіка системно-філософського методу у праві.

Філософські засади визначення правової системи: структура, види. Національне, міжнародне, транснаціональне право, правова сім'я, родина, традиція. Онтологічна сутність системи права: підстави для розмежування структурних складових. Філософсько-правові засади розмежування галузей права та правових інститутів, міжгалузевих комплексів та складних інститутів.

Онтологічний зміст системи законодавства та способи її вдосконалення. Філософське поняття системи законодавства. Філософсько-методологічні засади систематизації законодавства: обліку, компіляції, консолідації, інкорпорації, кодифікації. Основні тенденції розвитку системи права й системи законодавства в сучасному світі. Питання визначення правової природи військового права та військового законодавства.

Діалектика права. Предмет та основне питання діалектики права. Наукове і філософське визначення поняття та сутності права. Ідея права та її системне

розгортання. Діалектика суб'єктивного та об'єктивного в праві. Свобода, рівність, справедливість. Закон, мораль, право.

Онтологія процесу правоутворення: праворозуміння, правотворчість, правореалізація. Основні підходи до праворозуміння: моральний, нормативістський, соціологічний. Онтологічні критерії їх розмежування.

Сутність правотворчості. Діалектика основних видів правотворчості. Легітимність нормативно-правових актів. Онтологічна сутність процесу правореалізації. Діалектика форм правореалізації. Дискреційні повноваження в праві та право офіцера на розумну ініціативу.

Тема 4. Епістемологія права

Основне питання епістемології права. Пізнавальний оптимізм та скептицизм. Система правової епістемології.

Правова гносеологія. Правова гносеологія в системі епістемології права. Предмет і метод правової гносеології.

Істина права і правова істина. Онтологічна і гносеологічна істини в праві. Абсолютний закон і тотальний правопорядок. Об'єктивна істина в праві.

Логіко-гносеологічні основи доказування в праві. Гносеологічна сутність юридичних фактів в процесі доказування. Інформаційна модель правозастосування: гносеологічні підстави виділення стадій та способів доведення та спростування в процесуальному праві. Раціональні засади військово-правового мислення.

Правова аксіологія. Поняття і метод правової аксіології. Діалектика норм права та інших соціальних норм. Особливості аксіологічного методу в праві. Правова антропологія і соціологія права.

Філософська теорія правосуб'єктності. Воля і розумність як умови правосуб'єктності. Суспільна мораль та правові критерії добропорядності та добросовісності в праві.

Правова цінність та цінність права. Приватна та публічна, об'єктивна та суб'єктивна цінності. Правова оцінка ситуації. Правова настанова та ціннісні орієнтації суб'єктів права. Морально-правовий аналіз військової аксіології. Правова герменевтика. Предмет і метод правової герменевтики. Соціокультурні засади інтерпретації та тлумачення. Процес смислоутворення в праві. Смысл права і правовий смысл.

	<p>Індивідуальний та загальний смисл в праві.</p> <p>Епістемологічна сутність інтерпретації. Філософська теорія інтерпретації норм права та юридичних фактів. Герменевтичні засади принципів та правил тлумачення.</p> <p>Герменевтичний потенціал здорового глузду і здорового розуму в праві. Культурно-правові розбіжності правової інтерпретації в країнах романо-германської та англо-американської правових сімей та епістемологічні засади їх подолання. Філософія здорового глузду як методологічна основа дослідження військової етики та моралі.</p> <p>Залік.</p>
<p>Інформаційні джерела</p>	<p>Основна (базова)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія права. Європейські парадигми право розуміння: підручник для вищ. військ. навч. закл. / О.О. Гайдулін. – Київ: НУОУ імені Івана Черняхівського, 2019. – 436 с. 2. Войтенко Д. О. Історичний розвиток концепцій обґрунтування в логіці та філософії права (від античності до початку ХІХ сторіччя) / Д. О. Войтенко. – Х. : ФОП Стеценко І.І., 2009. – 224 с. 3. Гест С. Інтерпретація права / С. Гест // Філософія права і загальна теорія права № 1–2/2014. - С. 36-52. 4. Гончаров В. (Львів) Від старої теорії тлумачення до нової : основні виклики та рішення // Філософія права і загальна теорія права № 1–2/2014. - С. 53- 69. 5. Горобець К. Концепт права: спроба системної інтерпретації // Філософія права і загальна теорія права № 1–2/2015. – С. 211-223 6. Коваль А. Правовий аналіз “філософії права” як науки та зародження античних політичних та правових першооснов у працях Памфіла Даниловича Юркевича (1826-1874) /А. Коваль // Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2015. Випуск 61. - С. 136–145 Visnyk of the Lviv University. Series Law. 2015. Issue 61. P. 136–145 7. Любченко М. І. Юридична термінологія : поняття, особливості, види : монографія /Маріанна Любченко ;М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Права людини, 2017 – 277 с. 8. Матат Ю.І. Прогалини в законодавстві та

засоби їх подолання в правозастосовній діяльності :монографія /Ю.І. Матат ;Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків :Право, 2018. – 174с.

9.Погребняк С. Справедливість як принцип права: основні аспекти // Філософія права і загальна теорія права № 1–2/2015. – С. 257-268.

10.Правова доктрина України : у 5т. / Нац. акад. прав. наук України ; [редкол.: В.Я.Тацій (голова редкол.)та ін.]. – Харків :Право, 2013. –2 0 років Нац. акад. прав. наук України.– Т.1:Загальнотеоретична та історична юриспруденція / за заг. ред. О. В. Петришина.–975 с.

11.Прийма С. Принцип справедливості тлумачення норм права // Філософія права і загальна теорія права № 1–2/2015. - С. 269- 280.

12.Прудникова О. В. Інформаційна культура : концептуальні засади та світоглядний сенс :монографія /О. В. Прудникова ; Нац. аерокосм. Ун-т ім. М.Є. Жуковського ХАІ ; [рецензенти : В.С.Крисаченко, О.М.Кузь, Т.С.Павлова]. – Харків : Право, 2018 – 351 с.

13.Рибалка В. В. Психологія честі та гідності особистості: культурологічні та аксіологічні аспекти: наук.-метод. посіб. / Валентин Васильович Рибалка ; Нац. акад. пед. наук. України, Ін-т пед. освіти дорослих, Ін-т обдар. дитини [та ін.]. – К. : [ІОД] ; К. : [Інфосистем], 2011. – 428 с.

14.Саприкіна І. В. Захист честі, гідності, ділової репутації фізичної особи за законодавством України (за матеріалами судової практики): автореф. дис. канд. юрид. наук. 12.00.03 / Ірина Валентинівна Саприкіна ; КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – 21 с.

15.Скуріхін С. М. Статусна та компетентна правова культура військовослужбовців збройних сил України / Сергій Миколайович Скуріхін, Нац. ун-т “Одеська юрид. акад.” ; за ред.: Ю. М. Оборотов . – Одеса : Фенікс, 2011 . – 210 с.

16.Титов В.Д. Исторические взаимосвязи логики и юриспруденции. Ч.1. Логическое знание в его социально-исторической детерминации (религиозный, правовой, политический контекст Древности и Средних веков); Ч.2.Юридическая логика в США/В.Д.Титов. – Харьков : Мадрид, 2014 – 372 с.

17.Філософія і право: культурно-історичні аспекти взаємодії [Текст] : монографія / Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка ; за заг. ред. О.

	<p>М. Литвинова. - Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2010. – 312 с.</p> <p>18.Черкас М.Є. Правосвідомість та її функції в механізмі правового регулювання : моногр. / М.Є.Черкас ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ;[рецензенти: В.В. Лемак, І.М.Погрібний]. – Харків :Право,2017. – 153 с.</p> <p>19.Шемшученко Ю. С. Актуальні проблеми філософії права // Проблеми філософії права. – 2003. – Том 1. – С.7 – 9.</p> <p style="text-align: center;">Допоміжна</p> <p>1.Юридична аргументація. Логічні дослідження :монографія /за заг. ред. О. М. Юркевич ;[рецензенти:С. І. Максимов, І. В. Карпенко ; кол. авт. : Д.О.Войтенко та ін.]. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Харків : Право,2015. – 331 с.</p> <p>2.Право національної безпеки та військове право: історія, сучасність і перспективи: збірник матеріалів круглого столу (Київ, 28 березня 2019р.) – 2019. – 168с.</p> <p>3.Військове право: підручник / за ред І.М. Коропатника, І.М. Шопіної: А Алерта, 2019. 648 с.</p> <p>4.Актуальні проблеми правового регулювання особливого періоду // Матеріали науково-практичного семінару, (Київ, 30 березня 2016) / Міністерство оборони України. Національний університет оборони України. – НУОУ, 2016. – 100 с.</p>
<p>Оцінювання навчальних досягнень</p>	<p>Поточний контроль рівня теоретичних знань слухачів здійснюється під час всіх видів занять у формі: контрольних опитувань, летючок, співбесід з окремих питань.</p> <p>Диференційований залік проводиться по завершенню вивчення теми навчальної дисципліни.</p> <p>Оцінка за залік складає середньоарифметичне із суми балів, отриманих за відповіді на питання, за 100-бальною шкалою та національною шкалою.</p> <p>Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційованого заліку.</p>
<p>Додатково</p>	<p>Детальнішу інформацію про дисципліну наведено в робочій програмі навчальної дисципліни</p>